



Europska
komisija

PRISTUP PRAVOSUĐU U PITANJIMA OKOLIŠA

ŠTO TO ZNAČI ZA JAVNOST

Pristup pravosuđu u pitanjima okoliša znači mogućnost da se ljudi obrate sudu ...

Građani moraju imati mogućnost obratiti se sudu ako javna tijela ne poštuju prava i ne ispunjavaju obveze stvorene u skladu sa zakonima EU-a u području okoliša.

... da bi zaštitili svoje zdravlje i prirodni okoliš.

Svrha je tih zakona zaštititi zdravlje ljudi i prirodu.

U skladu sa zakonima EU-a o čistoj vodi, kakvoći zraka, gospodarenju otpadom i ostalim temama javnost ima pravo

- dobiti informacije o okolišu;
- sudjelovati u donošenju odluka i
- zaštititi zdravlje smanjenjem razine onečišćenja.



Zakonima EU-a o zaštiti prirode ta se prava ostvaruju. Građani imaju važnu ulogu u održavanju kakvoće prirodnog okoliša.

Javna tijela moraju zadovoljiti minimalne zahtjeve kada odgovaraju na zahtjeve za informacijama, savjetuju javnost, provjeravaju stanje zraka i vode, izrađuju planove zaštite okoliša i ograničavaju možebitno štetne aktivnosti.

ZAŠTO JE PRISTUP PRAVOSUĐU VAŽAN

Kada se navedena prava i zahtjevi ne provode dosljedno diljem EU-a, to može otežati napredak prema postizanju ekoloških ciljeva EU-a i spriječiti građane u uživanju svih koristi od zakona EU-a u području okoliša.

ŠTO OBUHVAĆA PRISTUP PRAVOSUĐU

Pristup pravosuđu u pitanjima okoliša paket je jamstava koji obuhvaća ...

Pristup pravosuđu u pitanjima okoliša obuhvaća paket jamstava kojim se građanima, uključujući nevladine organizacije, omogućuje zatražiti od nacionalnog suda provjeru je li određeno javno tijelo poštovalo prava i ispunilo prije spomenute zakonske obveze.



... pravo na obraćanje pred sućem nacionalnog suda

- Pristup sudovima u većini je zemalja ograničen.
- Tužitelj mora dokazati da ima pravo obraćanja sudu.
- To znači da mora dokazati da ima dostatan interes ili da su njegova/njezina prava prekršena. Kad je riječ o pitanjima okoliša, dokazivanje prava na obraćanje sudu nije uvijek jednostavno. Opaženo je da se „riba ne može sama obratiti sudu“.
- Jedan je od načina osiguranja mogućnosti pristupa pravosuđu mogućnost nevladinih organizacija koje se bave zaštitom okoliša podnošenja tužbi radi zaštite okoliša.



... koji će ispitati slučaj

- Posao je suca nacionalnog suda provjeriti je li javno tijelo postupilo ispravno. To znači da mora ispitati činjenice u pozadini postupanja ili izostanka postupanja nacionalnog tijela. To također znači da mora ispitati što je tijelo bilo obvezno učiniti u skladu s predmetnim zakonima o zaštiti okoliša.
- Cilj je pristupa pravosuđu u pitanjima okoliša osigurati da sudac nacionalnog suda na odgovarajući način ispita zakonita pitanja koja su postavila građani i nevladine organizacije.



... i narediti ispravak predmetnih pitanja

- Nezakoniti postupci ili izostanak postupanja nacionalnog tijela može prouzročiti štetu zdravlju građana ili prirodnom okolišu. Ako je nanosena šteta ozbiljna, sudac može javnom tijelu narediti poduzimanje mjera.
- Cilj je pristupa pravosuđu u pitanjima okoliša osigurati da nacionalni sudovi mogu narediti ispravljanje pitanja.



... u procesu koji je isplativ.

- Sudski postupci nisu jeftini. Uključuju troškove odvjetnika i ostale troškove. U većini zemalja stranka koja izgubi spor mora, osim svojih sudskih troškova, platiti i sudske troškove druge stranke. Rizik od velikih troškova može u zbilji djelovati vrlo obeshrabrujuće.
- Cilj je pristupa pravosuđu u pitanjima okoliša osigurati da troškovi sudskih postupaka ne budu pretjerano visoki.

KAKO EUROPSKA UNIJA POMAŽE

Sud Europske unije pomaže nacionalnim sudovima ...

Nacionalni sudovi su sudovi na kojima se poštuje pravo EU-a. Oni postoje zato da se osigura poštovanje prava i obveza, i to u skladu s vlastitim pravnim tradicijama, no moraju primjenjivati zajedničko tumačenje u skladu s pravom EU-a. U toj zadaći pomaže im Sud Europske unije, institucija čije se djelovanje proteže na cijeli EU.

Nacionalni sudovi ponekad moraju od Suda Europske unije zatražiti pojašnjenje važnih zakona. Time se pomaže izbjeći različita tumačenja i ishod u različitim državama članicama.

... ostvariti ta jamstva

Od 1990-ih nacionalni sudovi traže da Sud Europske unije pojasni kako bi trebali postupati s različitim prije navedenim jamstvima. To je rezultiralo donošenjem važnih presuda koje im služe kao pomoć.

primjeri

Sud Europske unije potvrdio je 2008. da stanovnik Münchena ima pravo na obraćanje sudu zbog opasnog onečišćenja zraka

Stanovnik Münchena zatražio je od njemačkog suda da naredi bavarskoj vladi sastavljanje plana kakvoće zraka radi smanjenja onečišćenja zraka u njegovu susjedstvu. Živio je samo 900 metara od postaje za mjerenje kakvoće zraka, koja je pokazala da su razdoblju 2005.–2006. granične vrijednosti kakvoće zraka u EU-u za čestice bile 35 puta više od dopuštenih. Najprije mu je na njemačkom sudu rečeno da nema pravo na obraćanje. Međutim, slijedom pitanja postavljenoga Sudu Europske unije, Sud je potvrdio njegovo pravo na iznošenje slučaja. Sud Europske unije svoju je odluku obrazložio činjenicom da osoba koja je zabrinuta za zdravlje ima pravo podnijeti tužbu pred nacionalnim sudom i zatražiti poduzimanje mjera.

Sud EU-a potvrdio je 2014. da je potrebno ispraviti pitanja o opasnom onečišćenju zraka u UK-u

Nevladina organizacija zatražila je od sudova UK-a da nalože vladi poboljšanje planova koje zahtijeva pravo EU-a u pogledu smanjenja opasnih razina dušikova dioksida na 16 urbanih područja, uključujući London i njegovu širu okolicu. Visoke razine dušikova dioksida utječu na zdravlje milijuna Britanaca, posebice osjetljivih skupina kao što su djeca i starije osobe. Prvi sud u UK-u odlučio je da nije posao suda naložiti vladi poboljšanje mjera za postizanje bolje kakvoće zraka, no Vrhovni sud UK-a zatražio je smjernice od Suda Europske unije. Taj je sud presudio da bi nacionalni sud trebao naložiti bilo koju mjeru potrebnu za usklađivanje plana onečišćenja zraka sa zakonodavstvom EU-a o kakvoći zraka.

Sud EU-a potvrdio je 2011. da nevladina organizacija u Slovačkoj ima pravo obratiti se sudu radi zaštite smeđih medvjeda

Nevladina organizacija za zaštitu okoliša uložila je žalbu slovačkom sudu na administrativnu odluku o odbijanju statusa kojim bi se toj organizaciji omogućilo preispitavanje načina na koji slovačka tijela štite smeđe medvjede. Ta životinjska vrsta uživa zakonsku zaštitu u skladu sa zakonom EU-a o očuvanju prirode. Slijedom pitanja koja su mu postavljena, Sud Europske unije odlučio je da bi nacionalni sudovi trebali u najvećoj mogućoj mjeri pronaći način da toj nevladinoj organizaciji omoguće pravo na obraćanje u takvom primjeru.



... a Komisija daje smjernice o tome što je odlučio Sud Europske unije

Komisija je donijela obavijest u kojoj su sabrane i razložene odluke Suda Europske unije da se pojedincima, nevladinim organizacijama, javnim upravama, nacionalnim sudovima i poduzećima pomogne razumjeti pristup pravosuđu zbog pitanja okoliša i da se državama članicama i nacionalnim sudovima pomogne pri ostvarenju jamstva.



© Stockphoto/Peimal

<http://ec.europa.eu/environment/aarhus/index.htm>

Cover photo credit: © Stockphoto/Garosha, AVTG, RobertoDavid, BartCo